

З огляду на викладене вище та зважаючи на вимоги ст. 79 КПК України, задля недопущення виникнення сумнівів у неупередженості експертів під час виконання експертизи у кримінальному провадженні від 18.08.2017 р. № 12017140000000650 існували підстави для відводу експертів, що й було зроблено судом [1].

Випадки невизнання судом практики доручення проведення експертного дослідження фахівцям відомчої установи МВС України не є поодиноким. Як аргументи у рішеннях судів наведено порушення вимог ч. 2 ст. 69 КПК України, адже наявні сумніви у службовій чи відомчій залежності експерта від органу досудового розслідування [2].

Ще однією проблемою, яка виникає під час судового розгляду та може призвести до визнання висновку експерта недопустимим доказом, є залучення до проведення судових експертиз інших фахівців (експертів) з відповідних галузей знань, які не належать до державних спеціалізованих установ. Так, у кримінальному провадженні під час проведення комісійної комплексної військово-тактичної криміналістичної експертизи, яку було доручено експертам державної спеціалізованої установи Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України із залученням фахівців відповідних галузей знань. Тобто для проведення цієї експертизи було залучено (крім судових експертів) інших фахівців (зокрема, із досліджень і випробувань літальних апаратів, військової техніки та вогнепальної зброї та вибухових

речовин). Однак, під час судового розгляду сторона захисту постаива питання про визнання цього висновку судової експертизи недопустимим доказом з огляду на те, що її було проведено не суб'єктами судово-експертної діяльності та з порушенням порядку призначення експертизи, спираючись на ст. 7 Закону України «Про судову експертизу». Проте суд відхилив ці доводи, адже всі особи, які брали участь у проведенні судової експертизи, були попереджені про відповідальність за відмову або ухилення від дачі висновку чи дачі завідомо неправдивого висновку, про що свідчать їх підписи. Проводили цю експертизу фахівці, які мають відповідну освіту та кваліфікацію судового експерта. Тому відсутні підстави вважати, що комісійна комплексна військово-тактична криміналістична експертиза проведена не суб'єктами судово-експертної діяльності.

Отже, через недосконалість нормативно-правового регулювання існують проблеми у визначенні кола суб'єктів судово-експертної діяльності під час судового розгляду, що призводить до нівелювання висновку експерта як доказу в кримінальному провадженні.

Список використаних джерел

1. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 24.11.2017 р. по справі №757/68542/17-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76996284> (дата звернення: 15.02.2021).
2. Вирок Красноліманського міського суду Донецької області від 22.11.2016 р. у справі № 236/2029/16-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62967478> (дата звернення: 15.02.2021).

І. В. Лущик,

науковий співробітник ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9766-4628>, e-mail: fizedu@gmail.com

А. С. Тяпкін,

завідувач сектору ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0533-8409>, e-mail: tyapkin@ukr.net

МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПУБЛІКАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ

Анотація. Окреслено можливості українських фахівців судової експертизи оприлюднювати результати своїх наукових робіт у вітчизняних і зарубіжних наукових журналах. Наведено інформацію щодо видань, індексованих міжнародними наукометричними базами даних.

Ключові слова: публікаційний простір, наукометричні бази даних, юридичний журнал, судовий експерт.

Abstract. Possibilities of Ukrainian forensic experts to publish results of their scientific papers in domestic and foreign scientific journals are outlined. Information about publications that are indexed by international scientometric databases is provided.

Keywords: publishing space, scientometric databases, legal journal, forensic expert.

Аннотация. Описаны возможности украинских специалистов судебной экспертизы публиковать результаты своих научных работ в отечественных и зарубежных научных журналах. Приведена информация об изданиях, индексируемых международными наукометрическими базами данных.

Ключевые слова: публикационное пространство, наукометрические базы данных, юридический журнал, судебный эксперт.

Одним із провідних показників діяльності закладів освітньої та дослідницької галузей є оприлюднення результатів наукових і методичних розробок як окремих співробітників (у матеріалах статей, методичних рекомендаціях, монографіях і посібниках), так і колективів (участь у науково-дослідних роботах за міністерськими планами або за грантами). Якщо раніше, кілька десятиліть тому, це було можливим лише у друкованих фахових виданнях (яких на той час у кожній галузі знань було небагато й доступ до закордонних видань мали лише одиниці), то тепер це стало доволі звичною справою. Сьогодні завдяки поширенню інтернету будь-який науковець має змогу не тільки надрукувати свою розробку в періодичних фахових виданнях, що у значній кількості виникли в Україні у вищих навчальних закладах та інших установах за всіма напрямками, а й презентувати її світовій науковій спільноті, доправивши її до міжнародних журналів або беручи

участь у міжнародних конференціях (надіславши тези доповідей чи виступаючи онлайн на відеоконференціях).

З іншого боку, це висуває підвищені вимоги до якості авторських матеріалів, адже зазвичай вони проходять рецензування (зокрема, «сліпе» подвійне). Тому науковець залежно від мети, якої він хоче досягти своєю публікацією, може обрати різні шляхи її досягнення. Якщо це підготовка до захисту дисертації або намагання отримати грант від міжнародних організацій, то слід звертатися до ресурсів, що індексовано міжнародними наукометричними базами даних чи хоча б мають категорію «Б», в інших випадках доволі зайти на сайт видання та, ознайомившись із вимогами до статті, надіслати свої матеріали за зазначеною адресою.

Сьогодні існує багато ресурсів, які допомагають зорієнтуватися у сфері публікацій у міжнародних виданнях. Передусім слід зазначити український сайт *Open Science in Ukraine* [1], який надає інформацію щодо оформлення наукової інформації за стандартами *Scopus* та *Web of Science*, консулює авторів і редакторів тощо. Іншим джерелом, на яке може спиратися автор для просування своєї публікації, є спеціалізований незалежний журнал «Наука та метрика» [2], що розширює інформаційний простір для розвитку та взаємодії в науці, допомагає отримувати актуальну інформацію та консулює науковців, які мають намір оприлюднити результати своєї роботи, до того ж він має відкритий доступ до архіву своїх повнотекстових публікацій.

Поміж найавторитетніших міжнародних баз даних можна зазначити *Web of Science (WoS)* і *Scopus*.

Web of Science (до 2014 р. *Web of Knowledge*) — платформа, на якій розміщено бази наукової літератури і патентів, починаючи з 1900 р. (за деякими напрямками), у кількості понад 150 млн записів за 254 дисциплінами. Вона існує від 1997 р. і є найстарішою у своїй категорії.

Scopus — бібліографічна та реферативна база даних, а також інструмент для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях. Її започатковано 2004 р. і на сьогодні вона містить понад 78 млн записів за 24 тематичними розділами.

На разі постає питання: якій із них віддати перевагу? Жодна з них не є ідеальною, загалом вони мають значну кількість спільних публікацій. Перевагами *WoS* слід вважати (у разі повного індексування) можливість отримання доступу до всіх статей, оглядів чи результатів досліджень окремого фахівця або всієї установи. Натомість *Scopus* для авторів є легшим у користуванні як для того, щоб опублікувати свою статтю в журналі необхідного напрямку, так і знайти потрібну інформацію на теренах цієї платформи. До того ж *Scopus* віддає перевагу дослідженням у гуманітарній сфері (до якої належить експертна робота), а *WoS* — результатам досліджень у точних та природничих науках.

Якщо ж використовувати обидві системи для пошуку необхідної інформації, то *WoS* стане у пригоді для ретроспективного аналізу проблем, а *Scopus* краще впроваджується з прогнозуванням і тенденціями розвитку, адже містить значні обсяги сучасних джерел інформації.

Поміж міжнародних юридичних експертних журналів, які мають найвищі коефіцієнти цитування (отже, і найвпливовіші у науковому світі), слід зазначити *Forensic Science Review* (видавець: *Central Police University Press*, ISSN: 1042-7201), *Forensic Sciences Research* (видавець: *Taylor & Francis Inc*, ISSN: 2096-1790), *Forensic Chemistry* (видавець: *Elsevier*, ISSN: 2468-1709), *Scandinavian Journal Of Forensic Science* (видавець: *Sciend*, ISSN: 2353-0707), *Journal of Forensic Practice* (видавець: *Emerald*, ISSN: 2050-8794).

За даними сайту наукової бібліотеки Національного університету «Чернігівська політехніка» [3] станом на сьогодні в Україні виходять друком понад 130 юридичних фахових видань, які індексують у вітчизняних і зарубіжних наукометричних базах даних. Із-поміж них понад 90 мають категорію «Б», а один — навіть категорію «А» («Доступ до правосуддя у Східній Європі»; *Access to Justice in Eastern Europe*). Саме ці категорії видань дають змогу публікувати результати наукових досліджень, які Міністерство освіти і науки України та Вища атестаційна комісія враховуватимуть під час захисту для присвоєння наукового ступеня.

Поміж українських юридичних журналів, які нещодавно ввійшли до наукометричних баз даних *Scopus* і *Web of Science*, можна зазначити вже згадуваний «Доступ до правосуддя у Східній Європі» (засновник — Громадська організація «Центр досліджень східно-європейського права») та *Lex Portus* (засновники — Національний університет «Одеська юридична академія», Громадська організація «Морська асоціація “Святий Миколай”» та Громадська організація «Лекс Портус»).

«Доступ до правосуддя у Східній Європі» (*Access to Justice in Eastern Europe*) — юридичний журнал з актуальних питань реформування судової влади та цивільного судочинства, пов'язаних із доступом до правосуддя у країнах Східної Європи [4]. Журнал засновано 2018 р. Мовою повнотекстової статті є англійська.

Lex Portus є юридичним науковим журналом з відкритим доступом (*Open Access*), який публікує наукові статті у галузях морського і транспортного права, міжнародного торговельного, митного та податкового права, управління кордонами, глобалізації та європеїзації адміністративного права. Журнал засновано 2016 р.

Слід зазначити, що спеціалізовані журнали для судових експертів, які здобули міжнародне визнання та які індексовано згаданими *Scopus* і *WoS*, наразі в Україні відсутні. Тому науковці Департаменту експертного забезпечення правосуддя Мін'юсту України можуть звертатися з метою друку своїх досліджень українською лише до вітчизняних видань. Хоча певні кроки у розширенні публікаційних можливостей українських експертів робить, зокрема, редакційна колегія збірника наукових праць «Теорія та практика судової експертизи і криміналістики» [6] (засновники — Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса (нині — Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса») та Національний юридичний університет імені Ярослава

Мудрого; 2000 р.), яка розробила та впроваджує стратегію щодо включення цього фахового видання до наукометричних баз *Scopus* і *WoS*.

Активно стартувала у цьому напрямі й редакційна колегія нового наукового журналу «Архів кримінології та судових наук», що є відновленням заснованого 1926 року Заслуженим професором Миколою Сергійовичем Бокариусом наукового журналу «Архив криминологии и судебной медицины».

Програмна мета та тематична спрямованість видання — вирішення концептуальних, наукових, науково-методичних й прикладних проблем у сфері кримінології, судової експертизи, криміналістики, кримінального процесу; проблем використання спеціальних знань у судочинстві, адміністративно-правових засад судово-експертної діяльності, питання соціально-правового захисту судового експерта, технічного забезпечення та автоматизації експертних досліджень, використання міжнародного досвіду та співробітництва у галузі кримінології, судової експертизи та криміналістики тощо [7].

Отже, сьогодні фахівці судової експертизи мають широкі можливості для оприлюднення результатів наукових

робіт як у вітчизняних, так і в зарубіжних виданнях для підтвердження високого рівня своєї професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Сайт Open Science in Ukraine. URL: <https://openscience.in.ua/scopus-wos-indexing> (дата звернення: 18.02.2021).
2. Сайт журналу «Наука та метрика». URL: <https://nim.media> (дата звернення: 18.02.2021).
3. Сайт наукової бібліотеки Національного університету «Чернігівська політехніка». URL: http://library2.stu.cn.ua/na_dopomogu_naukovcu/ukrainsjki_fahovi_vidannya_v_mizhnarodnih_bazah_danij/yuridichni_naukovi_fahovi_vidannya (дата звернення: 18.02.2021).
4. Сайт журналу «Доступ до правосуддя у Східній Європі». URL: <http://ajee-journal.com> (дата звернення: 18.02.2021).
5. Сайт журналу Lex Portus. URL: <https://lexportus.net.ua> (дата звернення: 18.02.2021).
6. Сайт збірника наукових праць «Теорія та практика судової експертизи і криміналістики». URL: <http://khrife-journal.org> (дата звернення: 18.02.2021).
7. Сайт наукового журналу «Архів кримінології та судових наук». URL: <https://archive-criminology.com.ua/index.php/journal/index> (дата звернення: 18.02.2021).

Є. С. Манько,

головний судовий експерт Сумського НДЕКЦ МВС України, м. Суми, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1827-4267>, e-mail: mankoes@ukr.net

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ ДЕРЖАВНИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ УСТАНОВ

Анотація. Наведено думки вчених, які присвятили свої праці дослідженню професійної мотивації, а також дефініції понять «мотивація» та «професійна мотивація». Детально описано структуру мотивів професійної діяльності. Визначено роль внутрішньої та зовнішньої мотивації в діяльності судових експертів державних спеціалізованих установ.

Ключові слова: мотивація, професійна мотивація, структура мотивації.

Abstract. The article presents scientists who have devoted their work to the study of professional motivation. Definitions for the concepts motivation and professional motivation are provided. The structure of motives in professional activity is outlined in detail. The role of internal and external motivation in the activity of a forensic expert of state specialized institutions is determined.

Keywords: motivation, professional motivation, motivation structure.

Аннотация. Приведены взгляды учёных, посвятивших свои труды исследованию профессиональной мотивации, а также дефиниции понятий «мотивация» и «профессиональная мотивация». Подробно описана структура мотивов профессиональной деятельности. Определена роль внутренней и внешней мотивации в деятельности судебных экспертов государственных специализированных учреждений.

Ключевые слова: мотивация, профессиональная мотивация, структура мотивации.

Сьогодні всі розуміють, що настав час реформ не лише в правоохоронній системі загалом, а й в експертній діяльності. Цілком природно, що Закон України «Про судову експертизу», який було прийнято 1994 року, не впорався з викликами сьогодення. Між науковцями, законотворцями та практиками цієї сфери точаться активні дискусії щодо реформування цієї сфери діяльності. Основними напрямками, що потребують законодавчого вдосконалення, є регулювання діяльності судових експертів державних установ та судових експертів, що не є працівниками державних установ, фінансового забезпечення, посилення гарантій незалежності та ін.

Тому хотілося б розглянути питання мотивації судового експерта як під час прийняття його на посаду, так і під час здійснення ним професійної діяльності. Актуальність обраної тематики зумовлено її недослідженістю з боку науковців, вона ускладнена тим, що перебуває на стику декількох наук (зокрема, психології, криміналістики, судової експертології та кадрового менеджменту).

Проблеми професійної мотивації розглядали В. Г. Андросюк, О. М. Бандурка, І. Ф. Беляєва, В. Л. Васильєв, Ю. М. Грошев, І. В. Жданова, Н. І. Ковальчишина, В. В. Лазор, Т. Матієнко, А. А. Стародубцев, О. М. Столярченко, О. В. Тімченко, О. М. Цільмак, С. І. Яковенка та ін. Тему мотивації в професійній діяльності судового експерта не досліджено в повному обсязі.

Відповідно до ст. 10 Закону України «Про судову експертизу» судовими експертами державних спеціалізованих